

**Verantwoording voor opname van het plangebied
'Zwinstreek'
in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan**

o.ref.: INBO.A.2006.175
datum : 18 augustus 2006
Auteur: Griet Ameeuw
Vragen naar : 02/558.18.15 griet.ameeuw@inbo.be
Geadresseerde : Afdeling Ruimtelijke Planning t.a.v. Beatrijs Aelterman en Stijn Vanderheiden
Aantal bladzijden : 4

1. Inleiding

In het kader van het afbakeningsproces van het Buitengebied 'Kust-Polders-Westhoek' werd aan het INBO gevraagd de ecologische input te leveren, ter motivering voor opname van de plangebieden van categorie 1 reeks 2 (zie programma voor uitvoering KPW) binnen de natuurlijke structuur. Onderstaande advies is een antwoord op deze vraag.

2. Algemeen

Dit RUP is uitzonderlijk belangrijk omwille van de – naar Vlaamse normen - grote oppervlakte van het gebied, de grote verscheidenheid aan milieutypes en omdat hier een grote aaneengesloten eenheid natuur van de kust tot ver in de polders kan ontwikkeld worden. Bepalend voor deze verscheidenheid zijn de overgangen van strand (met lokaal voorduinen) over duinen, slikken en schorren tot polders. De doelstelling is de opeenvolging 'strand-duin-slik-schor' in het kustecosysteem opnieuw ecologisch tot uiting te brengen door systeemeigen processen (zoals verstuiving, grondwaterstroming, erosie en sedimentatie) zoveel mogelijk te vrijwaren en te herstellen.

Centraal in dit RUP staat het slikken en schorregebied van ‘Het Zwin’, gelegen tussen deelgebied 1 en 2. Een slik is het kleiige wadgedeelte dat bij hoogtij overstroomt, een schorre is het halofiel begroeide wadgedeelte dat enkel bij springtij of stormvloed overstroomt. Een tijeul (en bijhorende krekken) staat bijna permanent onder water en zorgt voor de zoute watertoevoer in het schorregebied. Zoutwaterslik en –schor wordt gekenmerkt door een specifieke bodemsamenstelling, bodemfauna, zoutminnende vegetaties en getijdendynamiek. Deze gebieden vormen voor de gehele kustzone een belangrijke schakel op de vogeltrekroute. Slik en schor komen heden ten dagen in Vlaanderen enkel nog voor aan het Zwin, de IJzermonding en in de Baai van Heist. Tot het moment van inpoldering vanaf de vroege middeleeuwen bedekte dit habitat de totale kustvlakte (alle huidige polders).

Gebied 1. De Willem-Leopoldpolder

Beleidskader voor de ontpoldering van de Willem-Leopoldpolder

In de besluiten van de Nederlandse en Vlaamse regering (maart 2005) m.b.t. de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium is o.a. de uitbreiding van het Zwin opgenomen: ***“Vergroting van het Zwin in de vorm van het landwaarts verplaatsen van dijken in een gedeelte (minimaal 25%) van de Willem-Leopoldpolder. Dit project sluit aan op het bestaande initiatief van de Internationale Zwincommissie. Het project was in eerste aanleg vooral gericht op het bieden van een oplossing voor de huidige verzandingsproblematiek van het Zwin; Met een uitbreiding van het Zwin met 120 ha van de Willem-Leopoldpolder, waarvan circa 10 ha op Nederlands grondgebied, ontstaat een aaneengesloten gebied voor getijdennatuur (25% scenario). Om naast het tegengaan van de verzanding, ook een ecologische verbetering te bewerkstelligen, lijkt een uitbreiding van het Zwin met 240 ha wenselijk (50% scenario). In het kader van het MER op projectniveau zal een uitgebreid variantenonderzoek uitgevoerd worden. Afhankelijk van de resultaten van dit variantenonderzoek wordt een uitbreiding met 240 ha niet uitgesloten.”***

Op 11 maart hebben de Nederlandse ministers Karla Peijs, Cees Veerman, staatssecretaris Melanie Schultz van Haegen en de Vlaamse minister Kris Peeters een Memorandum van Overeenstemming over hun afspraken ondertekend. Daarin zijn de conclusies van de Ontwikkelingsschets bekrachtigd en zijn afspraken gemaakt over de kostenverdeling van de projecten, die in uitvoering zullen worden genomen.

Afwegingskader

Het gaat dus om een internationaal belangrijk natuurontwikkelingsgebied.

De Willem-Leopoldpolder is een nieuwlandpolder en bestaat voornamelijk uit akkerland. In deze polder zijn de (deels) opgevolde kreek- en geulpatronen van het vroegere waddenlandschap nog herkenbaar, zoals de Dievengatkreek of de Nieuwe Watergang. De krekken, sloten en laaggelegen delen van de polder staan daarbij nog onder invloed van zilt grondwater. Dit gebied wordt momenteel gescheiden van het Zwin door de Internationale Dijk.

De ontwikkeling van de Zeebrugse voorhaven, met ondermeer de bouw van strekdammen tot ver in zee, heeft ondermeer een invloed op de erosie- en sedimentatieprocessen aan de oostkust. Voor de Zwingeel betekende dit een versnelde verzanding, waardoor grote delen niet meer aan de noodzakelijke getijdeninvloed onderhevig waren. Om de verzanding van ‘Het Zwin’ tegen te gaan en

dit intergetijdengebied in stand te houden en te versterken, werd geopteerd voor een gecontroleerde ontpoldering van een deel van de achterliggende Willem-Leopoldpolder.

De ontpoldering van de Willem-Leopoldpolder zal dus niet alleen rechtstreeks voor méér slik en schor zorgen, ze zal bovendien ook de instandhouding van het huidige Zwin garanderen, door een verhoogde schurende werking door eb en vloed.

Het gebied sluit in Nederland aan bij de gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur rond het Nederlandse Zwin, de Passageule en Sint-Anna-ter-Muiden. De uitbreiding van de mariene invloedzone wordt gekoppeld aan een afstemming van visievorming, beheer en inrichting van de Nederlandse overheid, in functie van de vorming van één groot, grensoverschrijdend natuurgebied.

gebied 2. Strand voor het Zwin

Een van de belangrijkste kenmerken van het kustecosysteem is de invloed van de zee (salt-spray, wind, zandaanvoer, kustaanwas, -afslag, etc...) op het terrestrische milieu. Het noordzeestrand bestaat uit zandbanken in de ondiepe zee, het intertidaal of nat strand, het droog strand en de zeereep.

Het natte strand bestaat uit door de getijdenbeweging vanuit zee gevormde zandstranden, die twee maal per etmaal door het getij overspoeld worden. Er heerst een hoge dynamiek van de bodem, door voortdurende sedimentatie- en erosieprocessen. Zeer karakteristiek zijn hier de kiezelwiergemeenschappen van droogvallende zand- en slikplaten en de hoogproductieve bodemfauna. Op haar beurt levert die bodemfauna veel voedsel op voor epibenthische ongewervelden, vissen en vogels (vooral steltlopers). Enkele commercieel belangrijke vissoorten uit de Noordzee (Schol, Tong) zijn tijdens hun eerste levensjaren aangewezen op de ondiepe randen en getijdenwateren van de Noordzee. De zoogdierfauna is beperkt tot de bruinvis en de gewone zeehond.

Afwegingskader

In principe is de volledige voorduinse of voordijkse kustlijn geschikt om er de mariene invloed te versterken en hogere, kustgebonden natuurwaarden te verwezenlijken. In Vlaanderen echter, is het kustgebied de toeristische trekpleister bij uitstek. Naast het recreatieve ruimtegebruik zijn rustverstoring, overbetreding en onvoldoende ruimte voor spontane kustprocessen de grootste knelpunten inzake natuur op het strand en de voorduinen. Secundaire gevolgen van het kusttoerisme zoals verkeersstromen, parkeeroverlast en vervuiling hebben eveneens een negatieve invloed op het kustecosysteem. De afbakening van de waardevolste delen strand en voorduin binnen de Natuurlijke Structuur moet er de natuurfunctie opnieuw bevestigen en versterken (bijvoorbeeld door ont dijking, meer verstuiving, wegnemen van windbarrières) en tevens een betere evenwicht zoeken tussen natuur en toerisme in het kustgebied.

Te Knokke-heist verdween het grootste deel van de zeereepduinen door woningenbouw. Het plangebied omvat het strand met zeereep en de voorduinen ter hoogte van het Zwin en de Zwinbosjes. Het strand is er oorspronkelijk smal en steil door de relatief sterke golfslag en grote getijdenamplitude. Om verdere strandafslag

tegen te gaan werd de duinvoet versterkt door een stenen zeedijk met golfbrekers en werd meerder malen zandopspuitingen uitgevoerd. Enkel ter hoogte van de zwinduinen werd geen dijk noch golfbrekers aangelegd. Dit is dan ook de enige plaats waar er een natuurlijke en continue overgang optreedt van hoogstrand over embryonale strandduinen naar de voet van de zeereep.

Bovendien zal door de (mogelijke) westwaartse verlegging van de zwingel dit strandgedeelte geïsoleerd raken van de rest van het meer westwaartse recreatieve strand. Hierdoor worden de mogelijkheden voor natuurontwikkeling, met onder andere rust voor kustbroedende zeevogels, steltlopers en zeehonden aanzienlijk groter.